

Εκταση **786** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **254** χλμ. Κάτοικοι **29.390 (2011: 35.090)**

Η Κεφαλονιά απέχει 17 μίλια από την Πελοπόννησο, 8,5 από τη Ζάκυνθο, 5 από τη Λευκάδα και 18 μίλια από τη Στερεά Ελλάδα. Το έδαφος είναι ορεινό κατά 36%, ημιορεινό κατά 40% και πεδινό κατά 24%. Καλλιεργείται στα 19% της επιφάνειάς του. Τα 72% χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι. Βάση της γεωργικής παραγωγής είναι τα σταφύλια, τα σιτηρά, οι ελιές και οι καρποί.

Είναι το μεγαλύτερο νησί του Ιονίου και ιδανικός τόπος για διακοπές. Τα σκουρόχρωμα έλατα του Αίνου στα νοτιοδυτικά (ύψος 1.628 μ.), γνωστά από την αρχαιότητα, τα σπήλαια, τα σαν γλυπτά βράχια της και οι μοναδικής ομορφιάς παραλίες της, με το Μύρτο να ξεχωρίζει, εντυπωσιάζουν τους επισκέπτες.

Ανάλογη με τις φυσικές ομορφιές είναι και η ιστορική και πολιτιστική της κληρονομιά. Τα κάστρα της όπως το Φισκάρδο, οι παραδοσιακοί της οικισμοί και τα αρχαιολογικά λείψανα μαρτυρούν ένα πολιτισμό χιλιετιών που αντέχει μέχρι και σήμερα.

Από το 1753, πρωτεύουσα και ένα από τα λιμάνια της Κεφαλονιάς είναι το **Αργοστόλι**, με 9.500 κατοίκους. Βρίσκεται στη περιοχή της Κράνης, ενός από τα αρχαία ισχυρά βασίλεια της Κεφαλονιάς.

Η πόλη ξαναχτίστηκε μετά τους σεισμούς της 12ης Αυγούστου του 1953, στη θέση όπου είχε ξαναχτιστεί και μετά από την καταστροφή από τους σεισμούς του 1857.

Ανάμεσα στα πιο σημαντικά αξιοθέατα είναι η γέφυρα του Δράπανου που χτίστηκε από τους Άγγλους το 1813, η οποία, με χαρακτηριστικές καμάρες, ενώνει τη πόλη με την απέναντι ακτή.

Σε απόσταση 2,5 χλμ. από το Αργοστόλι, κοντά στο ακρωτήριο Άγιος Θεόδωρος, βρίσκεται ένα σπάνιο γεωλογικό φαινόμενο, οι Καταβόθρες. Τα νερά της θάλασσας μπαίνουν σε

σχισμές του εδάφους σαν ποτάμι και χάνονται στη ξηρά. Λένε πως σ' εκείνο το σημείο αδειάζει η θάλασσα. Υπολογίζεται ότι 1000 κυβικά το 24ωρο, χάνονται στα βάθη της γης. Μια από τις εξηγήσεις που δίνουν για το παράξενο αυτό γεωλογικό φαινόμενο, μοναδικό στο κόσμο, είναι ότι στα έγκατα της γης δημιουργείται μια φυσική αντλία. Την πίεση - αναρρόφηση την ασκούν γλυκά νερά που κατεβαίνουν υπογείως από τον Αίνο. Η εξήγηση αυτή δεν είναι παραδεκτή από όλους τους επιστήμονες. Τα νερά ξαναφαινούνται, μετά από διαδρομή 14 χλμ., και χύνονται πάλι στη θάλασσα

Δίπλα στο Αργοστόλι υπάρχει και η λιμνοθάλασσα του Κούταβου. Η γύρω περιοχή είναι πανέμορφη με πολλά τρεχούμενα νερά. Σε απόσταση 4 χλμ. νοτιοανατολικά της πόλης υπάρχει ο Πλατύς Γιαλός, πλαζ με σύγχρονες τουριστικές εγκαταστάσεις που βλέπει στο ανοιχτό πέλαγος. Άλλο σημαντικό αξιοθέατο είναι το σπήλαιο του Αγίου Γερασίμου, τόπος που για έξι χρόνια ασκήτεψε ο Πολιούχος του νησιού πριν να εγκατασταθεί στη κοιλάδα των Ομαλών.

Στο αρχαιολογικό μουσείο του Αργοστολίου υπάρχει πλουσιότατη συλλογή από αγγεία και κτερίσματα του 1200 π. Χ. Έχουν βρεθεί σε ανασκαφές που έγιναν από τον καθηγητή Σπ. Μαρινάτο και άλλους αρχαιολόγους στη περιοχή των Ματζαρακάτων της κοινότητας Περατάτων.

Στο Αργοστόλι λειτουργούν ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ, ενώ υπάρχει άρτια τουριστική υποδομή. Η πόλη συνδέεται αεροπορικά με την Αθήνα με πτήσεις που εκτελούνται όλο το χρόνο καθώς και με λεωφορεία του ΚΤΕΛ μέσω Πάτρας και Κυλλήνης με δρομολόγια που εκτελούνται καθημερινά.

Σε μόνιμη «αντιπαλότητα» με το Αργοστόλι, το **Ληξούρι** (πρωτοαναφέρεται σε βενετσιάνικο έγγραφο του 1534) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του νησιού (3.940 κάτοικοι). Είναι πατρίδα του σατιρικού συγγραφέα, Ανδρέα Λασκαράτου (

[1811](#)

[1901](#)

). Ο ανδριάντας του είναι στημένος με την πλάτη προς το Αργοστόλι.

Η **Σάμη** βρίσκεται 22 χλμ. βορειοανατολικά του Αργοστολίου. Είναι το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού και συνδέεται και με την Ιταλία. Έχει περίπου 1000 κατοίκους και μεγάλη τουριστική κίνηση. Διατηρεί το αρχαίο της όνομα ενώ αναφορές για τη Σάμη υπάρχουν

στην «Οδύσσεια» του Ομήρου. Συνδυάζει μοναδικά τη φυσική ομορφιά με τα αξιοθέατα και τους αρχαιολογικούς χώρους. Πέντε χλμ. από τη πόλη υπάρχει το σπήλαιο Δρογκαράτη με υπέροχους σταλαγμίτες και σταλακτίτες.

Αξίζει να επισκεφτεί κανείς την αρχαία πόλη στο λόφο των Αγίων Φανέντων με τα κυκλώπεια τείχη, το Ρωμαϊκό Λουτρό με γεωμετρικές διακοσμήσεις στα ψηφιδωτά δάπεδα καθώς και το Μοναστήρι της Παναγίας Αγριλιών του 15ου. αιώνα. Λειτουργούν ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ.

Μη έχοντας πληγεί ιδιαίτερα από τους σεισμούς του 1953, το γραφικό **Φισκάρδο** διατηρεί τον παλιό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του. Ονομάστηκε έτσι από τον Νορμανδό κατακτητή που το κυριεύσε στα 1085. Από αυτό κατάγεται ο ποιητής Νίκος Καββαδίας.

Τηλέφωνα στο Αργοστόλι: Λιμεναρχείο: 067.10.22.224, Αστυνομία 067.10.22.200, Τουριστική Αστυνομία 067.10.22.312, Νοσοκομείο 067.10.28.550, Ολυμπιακή 067.10.28.808, 067.10.28.881, ΚΤΕΛ 067.10.22.276, Ταξί 067.10.28.545, 067.10.22.700.

Τηλέφωνα στη Σάμη: Λιμεναρχείο 067.40.22.031, Αστυνομία 067.40.22.100, Κέντρο Υγείας 067.40.22.807 - 8, 067.40.22.222 Δήμος 067.40.22.019, ΟΤΕ 067.40.22.299.

Η ιστορία της Κεφαλονιάς

Κατακτητές και άποικοι:

Έχει ήδη εξακριβωθεί ότι η ανθρώπινη παρουσία στην Κεφαλονιά σημειώνεται από την εποχή του Λίθου. Οι αρχαιότεροι προϊστορικοί οικισμοί εντοπίστηκαν δυτικά της αρχαίας Κράνης, κοντά στο σημερινό Αργοστόλι. Τείχη κυκλώπειας «τεχνοτροπίας» (βράχια ο ένας πάνω στον άλλο χωρίς πηλό ανάμεσά τους) και τάφοι ακανόνιστου ελλειψοειδούς ή κυκλικού σχήματος μαρτυρούν συνεχή κατοίκηση ολόκληρη την τρίτη χιλιετία π.Χ. Νεκροταφεία στα Κοκολάτα και τα Μαζαρακάτα καλύπτουν ολόκληρη την περίοδο της δεύτερης π.Χ. χιλιετίας, από την προμυκηναϊκή ως την υστερομυκηναϊκή εποχή. Στα Μαζαρακάτα, οι τάφοι έχουν λαξευτεί σε βράχια και περιείχαν κτερίσματα όμοια με άλλων οικισμών μυκηναϊκής εποχής. Τα ευρήματα «μιλούν» για μεταφορά εκεί του μυκηναϊκού πολιτισμού από αποίκους που έφτασαν στο νησί γύρω στα 1500 π.Χ. Η μυθολογία τους γνωρίζει:

Κατά μια κυρίαρχη εκδοχή, ο Τάφιος ήταν γιος του Ποσειδώνα και της Ιπποθόης, κόρης του Μήστορα, γιου του Περσέα και της Λυσιδίκης, η οποία ήταν κόρη του Πέλοπα. Με άλλα λόγια, ήταν δισέγγονος του πρώτου βασιλιά των Μυκηνών (Περσέα) και τρισέγγονος του επώνυμου ήρωα της Πελοποννήσου (Πέλοπα). Ο Τάφιος έγινε γενάρχης των Ταφίων και έκτισε την πόλη Τάφο από την οποία πήρε το όνομά του ολόκληρο το νησί που παλαιότερα ονομαζόταν Ταφία και Τάφος (εκτός από μνήμα, η λέξη σήμαινε και θαυμασμό, έκπληξη, αλλά και αγώνες προς τιμή νεκρού).

Ο γιος του Τάφιου, Πτερέλαος (αυτός με την χρυσή τρίχα στο κεφάλι), άπλωσε την κυριαρχία του και στα γύρω νησιά. Του Πτερέλαου οι γιοι, με στρατό από Τηλεβόες (τους κατοπινούς Τάφιους, εκστράτευσαν εναντίον των Μυκηνών και ζήτησαν μερίδιο της εξουσίας ως απόγονοι του Περσέα. Κατά τη μυθολογική άδεια, βασιλιάς στις Μυκήνες ήταν ακόμα τότε ο Ηλεκτρύων, γιος του Περσέα. Στη μάχη που ακολούθησε, σκοτώθηκαν όλοι οι γιοι του Πτερέλαου κι όλοι του Ηλεκτρύωνα, ο οποίος παρέδωσε το βασίλειό του στον Αμφιτρύωνα, βασιλιά της Θήβας και συγγενή του. Ο Αμφιτρύων νομιμοποιήθηκε έτσι να εκστρατεύσει εναντίον των Τάφίων. Κυρίευσε την Ταφία και την χάρισε στον Κέφαλο που τον είχε ακολουθήσει στην εκστρατεία.

Το νησί ονομάστηκε Κεφαλληνία και οι κάτοικοι Κεφαλλήνες. Τα τέσσερα παιδιά του Κέφαλου (Πρώννησος, Σάμος, Πηλέας και Κράνιος) ίδρυσαν ισάριθμες πόλεις που πήραν τα ονόματά τους: Πρώννοι και Πρόννοι στην ανατολική ακτή, Σάμη στη δυτική (περίπου απέναντι από την Ιθάκη), Πάλη (στο σημερινό Ληξούρι) και Κράνη (στο Αργοστόλι). Ήταν η Κεφαλληνιακή Τετράπολη των ιστορικών χρόνων αλλά στα ομηρικά έπη μόνο η Σάμη αναφέρεται να υπάρχει την εποχή του Τρωικού πολέμου. Ο Όμηρος άλλωστε (και ο Βιργίλιος τον Α' π.Χ. αιώνα) δεν αναφέρει νησί Κεφαλληνία αλλά «μεγαθύμους Κεφαλλήνας», όνομα που δίνει σε όλους τους υπηκόους του Οδυσσέα (τους κατοίκους στις Ιθάκη, Ζάκυνθο, Νήριτο, Κροκύλεια και Σάμη ή Σάμο, όνομα που αποδίδεται στην Κεφαλονιά).

Κατά μian άλλη εκδοχή, την Σάμη έκτισε ο Αγκάιος. Γύρω από αυτό το όνομα υπάρχει σύγχυση σε σχέση με την Κεφαλληνία. Υπήρχε ο Αγκάιος, γιος του βασιλιά της Αρκαδίας Λυκούργου (δισέγγονου του Αρκάδα), που μετείχε στο κυνήγι του Καλυδώνιου Κάπρου κι έκτισε τη Σάμη, από την οποία κάποια στιγμή έφυγε μαζί με Λέλεγες και πήγε στο Αιγαίο όπου αποίκισε το νησί που πήρε το όνομα Σάμος, σε ανάμνηση της μητρόπολης.

Υπήρχε όμως και ο Αγκάιος, ο γιος του Ποσειδώνα και της Αστυπάλαιας που βρέθηκε βασιλιάς των Λελέγων στη Σάμη της Κεφαλονιάς και μετείχε στην Αργοναυτική εκστρατεία. Αυτός αποίκισε τη Σάμο του Αιγαίου κι από ένα γιο του πήρε το όνομά του το εκεί νησί. Άλλος γιος του Αγκαίου ήταν ο Αγαπήνωρ, βασιλιάς της Αρκαδίας και αρχηγός των Αρκάδων στον Τρωικό πόλεμο. Κάποιες πηγές τον θέλουν βασιλιά της Σάμης.

Ο Όμηρος αναφέρει κάποιον Μέντη, βασιλιά των Τηλεβόων (140 χρόνια μετά τον Πτερέλαο), που φιλοξενήθηκε από τον Οδυσσέα. Αυτό, κατά τους ειδικούς, σημαίνει ότι οι Τάφιοι ή Τηλεβόες ήταν κάτοικοι εκεί αλλά αφομοιώθηκαν από τους Κεφαλλήνες, μόνους οικιστές της Κεφαλονιάς στα ιστορικά χρόνια.

Αναζητώ ντας την Ιθάκη:

Ο Ερρίκος Σλίμαν έφαξε στα 1873 και 1878 αλλά το παλάτι του Οδυσσέα στην Ιθάκη δεν το βρήκε. Ούτε άλλος κανένας. Ο Dörpfeld, ο αρχαιολόγος που προσπάθησε να βάλει σε τάξη τα ευρήματα στην Τροία, στο έργο του «Η αρχαία Ιθάκη» διατύπωσε την άποψη ότι η Ιθάκη που ο Όμηρος αναφέρει είναι η Λευκάδα. Στα 1908, ο Α. Goekoyr υπέδειξε ως πατρίδα του Οδυσσέα την Κεφαλονιά.

Λιμάνι του Οδυσσέα ο Α. Goekoyr θεώρησε τον όρμο κοντά στο χωριό Μηνιά, και θέση του παλατιού εκεί που σήμερα βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Νικολάου, με την ομηρική πόλη να εκτείνεται εκεί που σήμερα βρίσκεται το χωριό Λακήθρα (όλα αυτά, καμιά δεκαριά χλμ. νότια στο Αργοστόλι). Οι κάτοικοι δείχνουν εκεί τον «Βράχο του Βύρωνα», όπου υποτίθεται ότι ο ποιητής έγραψε τον «Δον Ζουάν» του. Ανάμεσα στον «Βράχο» και τη Λακήθρα

βρισκόταν κατά τον Α. Γοεκογρ η ομηρική Ιθάκη του Οδυσσέα. Στην περιοχή, έχουν εντοπιστεί τάφοι μυκηναϊκής εποχής, θαλαμωτοί.

Στα 1919, ο αρχαιολόγος καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Αθήνας, Νικόλαος Κυπαρίσσης (1879 – 1944), θέλησε να συμβιβάσει τα πράγματα διατυπώνοντας την αληθοφανή θεωρία ότι ναι μεν η ομηρική Ιθάκη είναι η ίδια με τη σημερινή αλλά ο Οδυσσέας είχε το ανάκτορό του στην Κεφαλονιά, το μεγαλύτερο νησί του βασιλείου του. Έτσι, ερμηνεύεται καλύτερα το ότι ο Οδυσσέας ήταν βασιλιάς της Ιθάκης και είχε υπηκόους τους «Μεγαθύμους Κεφαλλήνας».

Η φιλολογία γύρω από το ζήτημα αυτό συνεχίζεται ακόμη. Και μάλλον δεν πρόκειται να λήξει, εκτός εάν κάποια στιγμή η αρχαιολογική σκαπάνη εντοπίσει το μυκηναϊκό ανάκτορο.

Σύμμαχοι των Αθηναίων:

Ο πρώτος που χρησιμοποίησε το όνομα «Κεφαλληνία» είναι ο ιστορικός Ηρόδοτος. Το νησί ήταν διαιρεμένο στις περιοχές των τεσσάρων πόλεων (Σάμη, Πάλη, Κράνη, Πρόννοι) και γι' αυτό ο Θουκυδίδης το αποκαλεί «τετράπολη». Πλούσιες, πολυάνθρωπες, προστατευμένες από ισχυρά τείχη, οι τέσσερις πόλεις όχι μόνο δεν είχαν κάποιο δεσμό μεταξύ τους αλλά και αντιμάχονταν η μια τις άλλες. Στους Περσικούς πολέμους, η Πάλη έστειλε διακόσιους οπλίτες της στη μάχη των Πλαταιών. Άλλη ανάμιξη στα τότε γεγονότα η Κεφαλονιά δεν είχε.

Στα 435, οι κάτοικοι της Πάλης έστειλαν τέσσερα πλοία τους να ενισχύσουν τον κορινθιακό στόλο στον πόλεμο εναντίον της Κέρκυρας, όταν προέκυψε η διαμάχη τους για την Επίδαμνο (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία του νομού Κέρκυρας**»: Ενάντια στη μητρόπολη).

Όταν ξεκίνησε ο Πελοποννησιακός πόλεμος (431 – 404 π.Χ.), η Κεφαλονιά ήταν ελεύθερη σύμμαχος των Αθηναίων. Ο αθηναϊκός στόλος κυριεύσε το νησί το δεύτερο έτος του

πολέμου, για να το μετατρέψει σε ορμητήριο επιδρομών Αθηναίων και Κερκυραίων εναντίον των ηπειρωτικών παραλίων. Οι Κορίνθιοι προσπάθησαν να κυριεύσουν την Κράνη αλλ' απέτυχαν. Όταν έπεσε η Αθήνα, η Κεφαλληνία συμμάχησε με τους Σπαρτιάτες.

Οι Αθηναίοι ανέτρεψαν γρήγορα την αρχή των τριάκοντα τυράννων κι αμέσως έστειλαν τον στρατηγό τους Ιφικράτη με στόλο στην Κέρκυρα. Στην επιστροφή του, ο Ιφικράτης δεν παρέλειψε να κάνει απόβαση στην Κεφαλονιά και να της επιβάλει αναγκαστική φορολόγηση. Οι πόλεις του νησιού βρέθηκαν στο πλευρό της Αθήνας ολόκληρο τον Δ' αιώνα. Στα μέσα της επόμενης εκατονταετίας, βρέθηκαν σύμμαχοι της Αιτωλικής Συμπολιτείας, στον αγώνα της εναντίον του Μακεδόνα Φιλίππου Ε'. Η πολιορκία που αυτός επιχείρησε προσπαθώντας να πάρει την πόλη Πρόννοι (218 π.Χ.) απέτυχε. Η Κεφαλληνία διατήρησε την ανεξαρτησία της ως το 189 π.Χ., όταν ο Ρωμαίος Μάρκος Φούλβιος Νουβιλίωρ υπέταξε την Αιτωλική Συμπολιτεία και την ανάγκασε να εκχωρήσει στη Ρώμη την Κεφαλονιά, μαζί με τη Ζάκυνθο.

Ναπολιτάνοι και Βενετσιάνοι:

Στα χρόνια της ρωμαϊκής κυριαρχίας, η Κεφαλονιά έγινε στόχος πειρατών αλλά και άπληστων Ρωμαίων επάρχων. Ανάμεσά τους ήταν και ο Γάιος Αντώνιος (συνύπατος με τον Κικέρωνα και θεός του Μάρκου Αντωνίου, εραστή της Κλεοπάτρας). Το νησί έγινε κτήμα του. Τον εξόρισαν από τη Ρώμη κι αυτός εγκαταστάθηκε στην Κεφαλονιά (59 – 53 π.Χ.) όπου άρχισε να κτίζει μια πόλη, η οποία μάλλον ποτέ δεν τελείωσε. Αργότερα, ένας αυτοκράτορας χάρισε το νησί στους Αθηναίους. Η ευημερία ξαναγύρισε στην Κεφαλονιά επί Αντωνίνων (από το 138 μ.Χ.) κι ως τον Δ' αιώνα.

Επί Βυζαντινής αυτοκρατορίας, έγινε έδρα του θέματος στο οποίο περιλαμβάνονταν τα νησιά του Ιονίου αλλά γνώρισε κι αυτή πειρατικές επιδρομές. Οι πιο οδυνηρές ήταν των Σαρακηνών που ξεκίνησαν το 867 και κράτησαν ως το 1085. Τη χρονιά αυτή, στο νησί (στην περιοχή του Φισκάρδο) αποβιβάστηκαν οι δυνάμεις του Ροβέρτου Γισκάρδου. Ο εισβολέας πέθανε εκεί από πυρετό. Οι Πισάτες εισβολείς που αποπειράθηκαν να πάρουν την Κεφαλονιά το 1099, αποκρούστηκαν. Ο Γουλιέλμος Β' της Σικελίας τα κατάφερε (1185). Μετά, ήρθαν οι Φράγκοι της 4^{ης} Σταυροφορίας:

Στα 1204, η Κεφαλονιά έγινε φέουδο του Ματθαίου Ορσίνι που αναγορεύτηκε κόμης της Κεφαλονιάς και της Ζακύνθου με επικυρίαρχη την Βενετία. Επί ενάμισι αιώνα, η οικογένεια των Ορσίνι διαφέντευε το νησί. Στα 1357, η Κεφαλονιά πέρασε στην ιδιοκτησία των Τόκκων. Είχε προηγηθεί αλισβερиси με συμβόλαια και προίκες:

Ο Γουλιέλμος Τόκκος από το Βενεβέντο (πόλη στην ιταλική Καμπανία, κοντά στο σημερινό Μπενεβέντο) ήταν στρατιωτικός διοικητής της Κέρκυρας και της Ζακύνθου. Στα 1311, πήρε γυναίκα του τη Μαργαρίτα, μοναχοκόρη του κόμη της Κεφαλονιάς, Ιωάννη Ορσίνι. Τότε ήταν που η επικυρίαρχια των νησιών πέρασε στο βασίλειο της Νάπολη. Καθώς στην απέναντι Ήπειρο σφάζονταν εκείνο τον καιρό Έλληνες, Σέρβοι, Αλβανοί και Φράγκοι, το βασίλειο της Νάπολη έκανε τον Τόκκο διοικητή (1330) και της Κεφαλονιάς για να οργανώσει την άμυνα σε πιθανή επίθεση από την ηπειρωτική ακτή. Ο Γουλιέλμος Τόκκος πέθανε το 1335.

Ήταν η εποχή που γινόταν χαμός στην Ευρώπη. Ο πρίγκιπας του Τάραντα (του βασιλείου της Νάπολη), Ροβέρτος, είχε αιχμαλωτιστεί από τον βασιλιά της Ουγγαρίας, Λουδοβίκο. Ο γιος του Γουλιέλμου Τόκκου, Λεονάρδος, βρέθηκε να πολεμά τον βασιλιά της Ουγγαρίας και κατάφερε να απελευθερώσει τον Ροβέρτο. Ο τελευταίος είχε από το 1350 πουλήσει τα νησιά του Ιονίου στη Βενετία. Βαθιά υποχρεωμένος, ξεκίνησε ενέργειες να παραχωρηθούν στον Λεονάρδο Τόκκο. Η Βενετία αναγόρευσε τον Λεονάρδο κόμη και του έδωσε την «κομητεία» Κεφαλονιάς, Ζακύνθου και Ιθάκης, παύοντας να ασχολείται με την ασφάλεια του νότιου Ιονίου. Οι Τόκκοι έμειναν κόμητες στα νησιά για πάνω από 120 χρόνια.

Στα 1479, έληξε ένας ακόμα πόλεμος ανάμεσα στη Βενετία και την Οθωμανική αυτοκρατορία. Στους Τούρκους έλαχε και η Κεφαλονιά. Εκθρόνισαν τον τελευταίο των Τόκκων, Λεονάρδο κι αυτόν, κι εγκαταστάθηκαν στο νησί. Είκοσι χρόνια αργότερα (1499), νέος τουρκοβενετικός πόλεμος ξέσπασε. Στα τέσσερα χρόνια της διάρκειάς του, η Κεφαλονιά υπέστη τα πάνδεινα από τους αντιμαχόμενους. Στα 1503, κατακυρώθηκε οριστικά στη Βενετία.

Στη μάχη του Λάλα:

Με τους Βενετσιάνους, η Κεφαλονιά έγινε απόρθητη καθώς νέα φρούρια υψώθηκαν και αυτά

που υπήρχαν ενισχύθηκαν. Παρ' όλα αυτά, η ύπαιθρος λεηλατήθηκε άγρια το 1538, όταν οι Τούρκοι έκαναν απόβαση στο νησί. Δεν το πήραν. Συνέλαβαν όμως 13.000 κατοίκους και τους πούλησαν στα σκλαβοπάζαρα. Οι Τούρκοι ξαναφάνηκαν το 1570 και το νησί κόντεψε να ερημώσει. Η καταστροφή του οθωμανικού στόλου, στα 1571 στη Ναύπακτο, γλίτωσε την Κεφαλονιά από τα χειρότερα. Ήταν η σειρά των μεγαλογεωκτημόνων να βάλουν το χέρι τους και να εκμεταλλευτούν άγρια τον ντόπιο πληθυσμό που συνεχώς αραιώνει.

Από το 1748 και για μισό αιώνα, οι κάτοικοι πλήθυναν με μετοικήσεις και κυρίως με την εκεί εγκατάσταση πολλών Ελλήνων μισθοφόρων του βενετσιάνικου ναυτικού. Ξεκίνησε περίοδος ακμής που ανακούφισε την προηγούμενη φτώχεια. Από το 1797, γνώρισε και η Κεφαλονιά την αλληλοδιαδοχή στο Ιόνιο των δημοκρατικών Γάλλων, των Ρωσοτούρκων, της περιόδου της Επτανησιακής Δημοκρατίας και των αυτοκρατορικών Γάλλων. Στους Άγγλους, το νησί υποτάχθηκε νωρίς (1809).

Στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης, Κεφαλονίτες σχημάτισαν σώματα πολεμιστών και μετείχαν στις μάχες σε Μοριά και Ρούμελη. Ανδραγάθησαν στη μάχη του Λάλα, στην Ηλεία. Πριν από το 1821, έμεναν εκεί αποκλειστικά Τουρκαλβανοί, οι φημισμένοι Λαλαίοι. Τον Μάιο του 1821, δημιουργήθηκε ελληνικό σώμα που εγκαταστάθηκε πλάι στο Λάλα με αντικειμενικό σκοπό να εκπορθήσει το χωριό, το οποίο αποτελούσε σφήνα στα πλευρά των Ελλήνων επαναστατών. Μαζεύτηκαν 2.500 άνδρες, οι πιο πολλοί Επτανήσιοι, με αρχηγό τον Ανδρέα Μεταξά. Στις 13 Ιουνίου, χίλιοι Λαλαίοι ενισχυμένοι με πεντακόσιους Τούρκους από την Πάτρα, έκαναν αιφνιδιαστική επίθεση στο ελληνικό στρατόπεδο. Οι Έλληνες κατάφεραν να οργανώσουν την άμυνά τους και να αντεπιτεθούν. Ως το ξημέρωμα, οι Λαλαίοι όχι μόνο είχαν υποστεί καθοριστική ήττα αλλά κι εγκατέλειψαν το χωριό τους και κατέφυγαν στην Πάτρα. Η μάχη αυτή είχε τεράστιο αντίκτυπο τόσο στο ηθικό των Ελλήνων όσο και στην πρακτική πλευρά καθώς το Λάλα ουσιαστικά αποτελούσε «προχωρημένο φυλάκιο» των Τούρκων στη βορειοδυτική Πελοπόννησο.

Ο ξεσηκωμός του 1848:

Στην ίδια την Κεφαλονιά όμως, τα πράγματα πήγαιναν πολύ άσχημα. Από το 1829 κι έπειτα, η ναυτιλία είχε μαραθεί. Οι μικροαγρότες υπέφεραν και οι άρχοντες, όπως παντού στα Ιόνια νησιά, είχαν επαναφέρει το άγριο πρόσωπο της φεουδαρχίας. Κάποια στιγμή, οι Κεφαλονίτες αγρότες άλλαξαν τις καλλιέργειές τους και, αντί για σιτηρά, φύτεψαν

αμπέλια. Η σταφίδα όμως «δεν είχε τιμή» και η παραγωγή έμενε απούλητη. Η Ιόνιος Τράπεζα που είχε ιδρυθεί για να στηρίξει το αγροτικό εισόδημα, στην ουσία αποτελούσε νόμιμο τοκογλυφικό μηχανισμό στα χέρια των Εγγλέζων.

Δάνειζε τα χρήματα των καταθετών της με 9%, από το οποίο ένα 3% πήγαινε στον καταθέτη και 6% «στον Εγγλέζο», όπως γράφει ο Π. Χιώτης. Στα 1848, η Τράπεζα ξεκίνησε να γυρεύει πίσω τα χρήματα των δανείων. Οι χρεωμένοι μικροαγρότες αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε τοκογλύφους που βρήκαν ευκαιρία να ξεπουλάνε τα χωράφια και να τα καρπώνονται οι ίδιοι. Οι αγρότες αποφάσισαν να ξεσηκωθούν.

Νύχτα 25 προς 26 Σεπτεμβρίου του 1848, οργανωμένοι αγρότες μπήκαν στο Αργοστόλι από πολλές μεριές. Για όπλα είχαν τσεκούρια, κασμάδες και γεωργικά εργαλεία. Σκοπός τους ήταν να καταλάβουν τα δημόσια κτίρια και να κάψουν τα χρεόγραφα και τις δικογραφίες. Το κίνημά τους όμως είχε προδοθεί. Στην πλατεία κατάφερε να φτάσει μια ομάδα με επικεφαλής τον Χαράλαμπο Μηνέτο και υπαρχηγό τον Χαράλαμπο Παγουλάτο. Ο Εγγλέζος τοποτηρητής Ντ' Έβερτον τους βγήκε μπροστά με περίπου εκατό οπλισμένους φρουρούς.

Άνοιξε συζήτηση με τον Μηνέτο, τονίζοντάς του ότι ήταν υποχρεωμένος να φροντίσει για την τήρηση της τάξης. Ο Μηνέτος εξήγησε ότι το πρόβλημά τους δεν ήταν οι Άγγλοι αλλά οι αριστοκράτες, η τράπεζα και οι τοκογλύφοι. Ο Ντ' Έβερτον απάντησε ότι η Βρετανική αυτοκρατορία είχε αναλάβει την προστασία όλων και δεν γινόταν να μην υπερασπιστεί τους αριστοκράτες που κινδύνευαν. Διέταξε πυρ.

Ο Μηνέτος σκοτώθηκε επιτόπου. Ο Παγουλάτος τραυματίστηκε. Όταν αποκαταστάθηκε η τάξη, στο πεδίο της μάχης κείτονταν τέσσερις αγρότες νεκροί και τέσσερις Άγγλοι στρατιώτες. Οι αριστοκράτες παρέλαβαν τα πτώματα των αγροτών, άνοιξαν λάκκο στα χωράφια και τα έριξαν μέσα χωρίς να τα σκεπάσουν. Τα έφαγαν σκυλιά και αγρίμια. Τα χωριά υποχρεώθηκαν να πληρώσουν από 1600 τάλιρα «για τις ζημιές», ενώ πολλοί «πρωταίτιοι» ρίχτηκαν στις φυλακές.

Η κατάσταση αγρίεψε. Τα χωριά Πυργί και Ομαλά καταδυναστεύονταν και από έναν Εγγλέζο λοχαγό που είχε διοριστεί δασονόμος και «επέβαλλε τον νόμο» με μαστιγώσεις και συνεχείς παραπομπές των αγροτών σε δίκες για ψύλλου πήδημα. Κάποιο πρωί, ο δασονόμος βρέθηκε νεκρός. Οι Εγγλέζοι άρχισαν τις συλλήψεις. Οι χωρικοί μαστιγώνονταν ανά δέκα. Και οι άρχοντες κατάγγελλαν όσους ήθελαν να ξεφορτωθούν. Οι φυλακές γέμισαν με «υπόπτους».

Ο ξεσηκωμός του 1849:

Οι χωρικοί αποφάσισαν να επαναστατήσουν για δεύτερη φορά. Στις 16 Αυγούστου του 1849, ξεσηκώθηκαν ταυτόχρονα σε πολλά χωριά. Ο αριστοκράτης Νικόλαος Μεταξάς Τζανάτος πιάστηκε να κρύβεται σ' ένα φούρνο. Ζήτησε έλεος. Ο αγρότης Γεράσιμος Ζαπάντης του απάντησε:

«Έλεος μωρέ ζητάς εσύ που όπως κι όλο σου το σόι έχετε φάει των φτωχών τα δίκαια και γδύσατε κόσμο, ατιμάσατε κορίτσια και γυναίκες, κλέψατε χήρες και ορφανά και στείλατε άδικα κόσμο στις φυλακές;».

Ο Τζανάτος εκτελέστηκε επιτόπου. Οι Εγγλέζοι κήρυξαν στρατιωτικό νόμο. Στη Γερουσία, ο άρχοντας Γεράσιμος Λούζης αγόρευε:

«Γνωμοδοτώντας αναφωνώ αίμα. Το αίμα, κύριοι γερουσιαστές, είναι κατά την γνώμη μου η δίκαιη και άξια τιμωρία που ταιριάζει στην άτιμη επαναστατημένη μερίδα του όχλου. Γι' αυτό, χωρίς επιείκεια, ας πληρώσουν με το αίμα τους οι αντάρτες τα όσα έκαναν και ο στρατιωτικός νόμος ας τους εξολοθρεύσει. Αυτή, κύριοι, με πάσαν ειλικρίνεια, είναι η γνώμη μου».

Στην Κέρκυρα, ο Εγγλέζος αρμοστής Ουάρτ παρέλαβε την απόφαση της γερουσίας («θάνατος στους στασιαστές») και «νόμιμα» πια έστειλε τον αγγλικό στρατό και τον στόλο στο Αργοστόλι. Η απόβαση των Άγγλων προκάλεσε έξαψη. Οπλισμένοι αγρότες ξεχύθηκαν στην ύπαιθρο και σκότωσαν όποιον αριστοκράτη βρήκαν στον δρόμο τους κι έκαψαν όποια αρχοντόσπιτα συνάντησαν.

Οι Εγγλέζοι ξεκίνησαν συστηματικές εκκαθαρίσεις. Σε όποιο χωριό έμπαιναν, έπιαναν κι έδερναν με βούρδουλα τις γυναίκες και τους γέρους και κρεμούσαν τους άντρες. Μετά,

έβαζαν φωτιά κι έκαιγαν τον οικισμό. Με πρωτοβουλία των αριστοκρατών, η εφημερίδα «Ένωσις» άρχισε να μαζεύει υπογραφές για να σταλεί ευχαριστήρια επιστολή στον αρμοστή Ουάρτ. Μαζεύτηκαν 526 υπογραφές σε ένα σύνολο πληθυσμού περίπου 20.000 κατοίκων. Ο απολογισμός ήταν τρομερός:

Πάνω από ογδόντα σπίτια κάηκαν, 21 αγρότες κρεμάστηκαν (με υποχρεωτική παρουσία των συγχωριανών τους και με τις καμπάνες να χτυπούν χαρμόсуна). Τρεις άλλοι βρέθηκαν δολοφονημένοι. Άγνωστος αριθμός εγκύων γυναικών χτυπήθηκαν ώσπου να αποβάλουν. Άγνωστος αριθμός κοριτσιών βιάστηκαν. Εκατοντάδες βασανίστηκαν. Γράφει ο Π. Χιώτης:

«Ο καταδικασθείς Ζαπάντης πρώτον εραβδίσθη, έπειτα επομπεύθη κρατών σάρωθρον εις το Αργοστόλι, ετέθη εις την κρεμάθραν, έπειτα εξεκρεμάσθη και αύθις απηγχονίσθη (...) Αι χήραι και τα ορφανά των επαναστατών ανυπόδητοι και εκτραχηλισμένα επλανώντο εις τους δρόμους και τα όρη, επελθούσης ειρήνης και τάξεως. Οι παθόντες διενυκτέρευον εις σπήλαια και στελέχους δένδρων και εζωτροφούντο ψωμοζητούντες εις τα περίχωρα και εις τας κώμας. Νέοι ευτραφείς και ρωμαλέοι πολίται ημιθανείς και ωχροί κατέκειντο επί του εδάφους, θεραπεύοντες τας ξεσχισμένας σάρκας των από την φονικήν μάστιγα...».

Σε 400 υπολογίζει τους δημόσια μαστιγωμένους.

Οι καταστροφικοί σεισμοί:

Η τρομοκρατία κράτησε χρόνια. Προοδευτικοί Κεφαλονίτες συλλαμβάνονταν χωρίς ένταλμα ή κατηγορία και ρίχνονταν στις φυλακές ή φορτώνονταν αιφνιδιαστικά σε περαστικά πλοία και διώχονταν από το νησί πριν καν να προλάβουν να ειδοποιήσουν τους δικούς τους. Είχε όμως ριζώσει πια η ιδέα της ενσωμάτωσης των νησιών στην Ελλάδα. Στα 1864, έγινε πράξη.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 23 Ιανουαρίου (4 Φεβρουαρίου με το νέο ημερολόγιο) του 1867, η Κεφαλονιά χτυπήθηκε πάλι. Από σεισμό αυτή τη φορά. Ήταν 7,2 βαθμών της

κλίμακας Ρίχτερ και κυρίως έπληξε το Ληξούρι, όπου μετρήθηκαν 224 νεκροί. Ο Εγκέλαδος ξαναχτύπησε τρομερός στις 12 Αυγούστου του 1953. Αυτή τη φορά ήταν το Αργοστόλι που ισοπεδώθηκε. Ο σεισμός είχε ένταση 7,3 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ και σκότωσε 476 ανθρώπους.

Από τότε, η αντισεισμική προστασία έγινε πρωταρχικό καθήκον της πολιτείας στα Επτάνησα που συχνά πυκνά δέχονται τις επισκέψεις του Εγκέλαδου.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 17.5.2010)